

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра **Фінансового менеджменту та фондового ринку**

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____

“ ____ ” _____ 202 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок
за магістерською програмою професійного спрямування
Фінансовий та страховий менеджмент

на тему: «Розвиток майнового страхування в Україні: стан та перспективи»

Виконавець:

студентка ЦЗВФН

Марченко Катерина Миколаївна _____

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н.,ст. викладач

Добриніна Людмила В'ячеславівна _____

_____ /підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ...	6
1.1. Економічна сутність майнового страхування.....	6
1.2. Види майнового страхування	12
1.3. Механізм майнового страхування.....	25
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ ...	31
2.1. Загальні тенденції страхового ринку та майнового страхування України	31
2.2. Діагностика СК ПАТ " НАСК ОРАНТА "	42
2.3. Програмні пропозиції майнового страхування СК ПАТ "НАСК "Оранта"	51
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ	56
3.1. Сучасні та перспективні напрями розвитку світового майнового страхування.....	56
3.2. Недоліки діючої системи майнового страхування в Україні та шляхи її удосконалення.....	61
3.3. Сучасні тренди та перспективи розвитку майнового страхування.....	65
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Страховий ринок України є важливим елементом національної економіки та відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності, захисту населення та підприємств від ризиків та небезпек. Сутність страхового ринку полягає в здійсненні страхової діяльності, яка базується на взаємодії страховика та страхувальника. Страхова діяльність є механізмом перерозподілу ризиків, де страховик виступає гарантом компенсації збитків страхувальнику у разі настання страхового випадку. Значення страхового ринку в Україні полягає у його впливі на стійкість економіки, забезпеченні соціальної захищеності громадян та стимулюванні інвестиційного клімату. Саме тому розвиток страхових ринків, у тому числі розвиток майнового страхування, є таким важливим.

Актуальність досліджуваної проблематики підсилюється тим, що страхування майна громадян є засобом захисту, що мінімізує негативні наслідки різних явищ у суспільному житті та запобігає або усуває небажані матеріальні ризики. Вагомий внесок щодо питань теорії та практики страхування майна зробили такі вчені, як, зокрема, В.Д. Базилевич[1], О.Д. Вовчак[7], О.С. Бойко[7], С.О. Рубан[35]. Аналіз добровільного майнового страхування в Україні у своїх працях здійснювали такі вітчизняні науковці, як О.С. Паращак, Н.М. Лисенко[35]. Перспективам розвитку страхування майна громадян в Україні присвятили свої праці такі вчені, як Т.Д. Кривошлик[13], С.О. Рубан[35], О.В. Марценюк-Розарьонова[29]. На цих підставах можна вважати, що вивчення цієї теми досі є актуальним.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи магістра є дослідження теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо функціонування та розвитку майнового страхування в Україні.

Реалізація поставленої мети обумовила виконання таких завдань дослідження:

- визначити економічну сутність, необхідність та основні принципи майнового страхування;
- охарактеризувати види майнового страхування;
- розкрити механізм майнового страхування;
- дослідити загальні тенденції страхового ринку та майнового страхування в Україні;
- зробити діагностування майнового страхування СК ПАТ «НАСК ОРАНТА»;
- розглянути програмні пропозиції майнового страхування СК ПАТ "НАСК "Оранта";
- дослідити напрями розвитку світового майнового страхування;
- розглянути недоліки діючої системи майнового страхування в Україні та шляхи її удосконалення
- визначити сучасні тренди та перспективи розвитку майнового страхування

Предметом дослідження є комплекс теоретико-методичних положень щодо розвитку майнового страхування в Україні.

Об'єктом дослідження є процеси розвитку майнового страхування в Україні.

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну основи склали фундаментальні положення економічної теорії, фінансового та страхового менеджменту.

Інформаційну базу дослідження склали роботи провідних вітчизняних і зарубіжних вчених в області функціонування ринку страхових послуг, наукова література, інформативні матеріали з мережі інтернет, законодавчі і нормативні документи, які регулюють функціонування ринку страхових послуг в Україні.

У роботі використовувалися роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, статистичні матеріали, монографії, економічні журнали та статті, закони України; звітні дані діяльності СК ПАТ " НАСК ОРАНТА"; науково-методична

література; матеріали періодичних видань.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (40 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 83 сторінок. Основний зміст викладено на 73 сторінках. Робота містить 7 таблиць, 13 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 тезу: «Перспективи розвитку майнового страхування». VII Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих вчених "Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами" К.: КНЕУ. 15 листопада 2023р.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі ми розглянули сутність, функції та принципи майнового страхування; його структуру та інфраструктуру, внутрішню систему та зовнішнє оточення, основні продукти та послуги, які він надає. Проведено аналіз основних тенденцій функціонування і розвитку страхового ринку України у 2019-2022 рр. та розглянуті страхові послуги з майнового страхування. Ми також зупинилися на проблемах розвитку страхового ринку України та майнових видів страхування, основних сучасних трендах розвитку; дослідили особливості надання послуг з майнових видів страхування; визначили основні напрямки удосконалення та реформування страхового ринку в Україні та перспективи його розвитку в майбутньому.

Проведений у кваліфікаційній роботі аналіз сучасного стану та перспектив розвитку ринку майнових видів страхування дозволяє зробити наступні висновки.

1. Визначено економічну сутність, необхідність та основні принципи майнового страхування. Отже, економічне призначення майнового страхування полягає в тому, щоб захистити майновий інтерес страхувальника від непередбачених ризиків. Застрахованим може бути майно, яке є власністю страхувальника та знаходиться в його володінні, користуванні, розпорядженні. Сутність майнового страхування полягає в захисті майнових інтересів страхувальника від непередбачуваних подій або у розподілі ризику між страхувальником і страховиком. Необхідність майнового страхування обумовлена тим, що непередбачені ризики можуть завдати значної шкоди майну. Основними принципами майнового страхування виступають: - наявність страхового майнового інтересу страхувальника; - надання страховику повну і достовірну інформацію про застраховане майно; - принцип абандону, тощо.
2. Надано характеристику теоретичним основам страхового ринку та класифікаційним ознакам майнового страхування. Зазначено, що майнове

страхування - це вид страхування, який захищає майно від непередбачених ризиків. Воно може бути добровільним або обов'язковим, залежно від того, чи передбачено його законом. Страхувальниками можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. Найпопулярнішими видами майнового страхування є страхування вантажів та багажу, автотранспорту, нерухомості, майна від вогню та стихійних явищ. Непопулярними видами є страхування повітряного та залізничного транспорту, а також страхування тварин.

3. Розкрито механізм майнового страхування, який розкривається в страхуванні майна фізичних і юридичних осіб. Об'єктом, з приводу якого виникають страхові майнові інтереси громадян, виступає майно фізичних/юридичних осіб. Страховими подіями, з настанням яких страховик зобов'язується виплачувати страхове відшкодування, є знищення або пошкодження застрахованого майна. Страхова сума визначається страховиком, узгоджується зі страхувальником з урахуванням кон'юнктури ринку. Страхові платежі визначаються за розміром страхової суми, терміну страхування та ступеня ризику з одночасним використанням граничних розмірів тарифних ставок. Розмір страхового тарифу залежить від стану майна, яке приймається на страхування, характеру його використання, переліку страхових ризиків, розміру франшизи, терміну страхування тощо.
4. Досліджено загальні тенденції страхового ринку та майнового страхування в Україні та визначено, що майнове страхування є найбільш значним сегментом страхового ринку в Україні. Це обумовлено різноманітністю його підвидів, які дозволяють захистити майнові інтереси фізичних і юридичних осіб від широкого спектру ризиків. За підсумками 2022 року майнове страхування було лідером у списку різних видів страхування в Україні, за обсягом страхових премій та страхових виплат. Основну частку майнового страхування по страхових преміях займали страхування наземного транспорту (38,3%), страхування фінансових ризиків (22,2%) і страхування іншого майна (19,5%). За страховими виплатами найбільшою часткою також володіло страхування наземного транспорту (36,3%), причому

спостерігалось зростання страхових виплат за цим видом страхування в 2019-2022 рр. Популярність страхування майна можна пояснити зростанням імовірності реалізації ризиків надзвичайних ситуацій, таких як пожежі, стихійні лиха, терористичні акти тощо. Ці ризики можуть завдати значної шкоди майну, і страхування дозволяє компенсувати збитки, понесені в результаті їх реалізації.

5. Проведено діагностування майнового страхування СК ПАТ «НАСК ОРАНТА». НАСК «ОРАНТА» - найбільша страхова компанія в Україні, заснована в 1921 році. Страхова компанія має найрозгалуженішу мережу відділень у країні, а також команду з понад 1300 страхових агентів. НАСК «ОРАНТА» є лідером ринку в обов'язковому страхуванні, а також активно розвиває добровільне страхування. Компанія пропонує широкий спектр страхових послуг, включаючи страхування життя, майна та від нещасних випадків. В процесі діагностування було виявлено, що за період 2019-2022рр. страхові премії зросли на 29,5%, страхові виплати на 19,8%, чистий прибуток збільшився у 3,21рази. Найбільшу частку в структурі страхових премій СК ПАТ "НАСК "Оранта" займає обов'язкове страхування, яке становить у 2022 році 83,77%. Друге місце посідає страхування майна, яке становить 11,24%, що підтверджує напрямок діяльності страхової компанії, яка на протязі довгого періоду часу приносить страховику найбільший дохід.
6. Розглянуто програмні пропозиції майнового страхування СК ПАТ "НАСК "Оранта" щодо страхування: програма добровільного страхування майна та відповідальності власника (користувача) житлового приміщення «МегаПоліс», програма добровільного страхування майна та відповідальності власника (користувача) житлового приміщення «Моя квартира» і програма страхування майна та тварин, що належать громадянам «МАЄТОК. МАЄМО – ДБАЄМО». Було виявлено, що у 2022 році обсяг майнового страхування у сегменті майна фізичних осіб в страхової компанії зменшився на 13,5 млн грн. Основною причиною цього

є втрата портфелів на окупованих територіях та територіях активних бойових дій. Домінуючим видом у майновому портфелі страхової компанії залишалось страхування майна фізичних осіб – 87% портфелю. Основною програмою є «Маємо. Дбаємо» – 82% від всіх фактичних страхових платежів за портфелем. Найбільший спад страхування майна має місце за програмами для фізичних осіб, які передбачають страхування на повну вартість майна.

7. Досліджено напрями розвитку світового майнового страхування та виявлено, що страхові ринки розвинених країн активно розвиваються, пропонуючи інноваційні продукти та послуги. Для України важливо враховувати ці тенденції при формуванні власного страхового ринку. Це допоможе створити умови для ринкових перетворень, підвищити конкурентоспроможність вітчизняних страхових компаній та сприяти стабільному розвитку економіки та міжнародних відносин.
8. Розглянуто недоліки діючої системи майнового страхування в Україні та виявлено, що страховий ринок майна в Україні перебуває під впливом внутрішніх і зовнішніх ризиків. Основними проблемами, що стримують його розвиток, є низький рівень страхових виплат, невиконання зобов'язань деякими страховиками, відсутність податкових стимулів для інвестицій, низький рівень цифровізації, посилення фіскального тиску, недовіра населення і нестабільність політичної ситуації.
9. Визначено сучасні тренди та перспективи розвитку майнового страхування. Перспективи розвитку майнового страхування в Україні вимагають: - зміцнення довіри до українського страхового ринку інвесторів, іноземних перестраховиків та перестраховувальників, а також страхувальників, у першу чергу, населення України; - створення конкурентного середовища і вдосконалення організаційної структури ринку; - створення розвиненої та платоспроможної системи страхування, що здатна компенсувати шкоду від непередбачених подій, тощо. Отже, зміцнення довіри населення до страхових компаній є одним із найголовніших завдань для забезпечення

ефективного розвитку ринку майнового страхування в Україні. Це завдання можна вирішити шляхом проведення ефективної державної політики, спрямованої на регулювання страхового ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилевич В.Д. Страхування: підручник. К.: Знання, 2008. 1019 с
2. Біла книга «Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні». НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya> (дата звернення: 03.11.2023)
3. Бурбель Л. Шість головних викликів, з якими зустрівся страховий ринок упродовж шести місяців війни. Interfax Ukraine. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/856594.html.References>
4. Бридун І. Є., Новітні страхові продукти та їх вплив на економіку. Topical aspects of modern scientific research Tokyo, Japan 2023 с.519-523 URL: <file:///C:/Users/aleks/Downloads/TOPICALASPECTSOFMODERNSCIENTIFICRESEARCH26-28.10.23.pdf>
5. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: монографія. О.О. Гаманкова. К.: КНЕУ, 2009. 283 с
6. Длугопольський О.В. Сучасні проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/131/149>
7. Дорош В.В. Страхування: Навчальний посібник. К.: НУБіП України, 2020. 304 с.
8. Звіт з реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року за 2021 рік. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-z-realizatsiyi-strategiyi-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-za-2021-rik>.
9. Каєєва Т.В., Наливайко Д.В. Проблеми та напрями розвитку страхування майна в Україні URL: http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/5_61_2017_ukr/31.pdf
10. Ковалець В.В. Страхування: Навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2022. 280 с.

11. Крикун М.І. Страхування: Навчальний посібник. К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 2021. 300 с.
12. Матвійчук Л.О. Механізм організації майнового страхування в Україні
URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fe89f963-158c-43f4-b22f-9b466c32a375/content>
13. Савлук А.А. Страхування: Навчальний посібник. Суми: СумДУ, 2021. 260 с.
14. Огляд небанківського фінансового сектору, березень 2023 року. Національний банк України: URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoruberezen-2023-roku>.
15. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <https://nfp.gov.ua/>
16. Офіційний сайт страхової компанії ПАТ НАСК «Оранта» URL: <https://oranta.ua/>
17. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
18. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>
19. Офіційний сайт Національного банку України.
URL: <http://www.bank.gov.ua>
20. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.nssmc.gov.ua/>
21. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org.ru>
22. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України. URL: <http://uainsur.com>
23. Офіційний веб-сайт МТСБУ. URL: <http://mtibu.kiev.ua/files/InternalRegilationsTranslationAsPer2008.doc>
24. Офіційний сайт Моторно-транспортного страхового бюро України. URL: <http://www.mtsbu.ua>

25. Під час дії воєнного стану ринок страхування продовжує працювати / Національний банк України: офіційний сайт. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pid-chas-diyi-voennogo-stanu-rinok-strahuvannyaprodovjuye-pratsyuvati--rezultati-opituvannya> (дата звернення 12.10.2023).
26. Підсумки діяльності страхових компаній за 2016-2022 рік. URL: <http://nfp.gov.ua>
27. Показники діяльності страхових компаній. Наглядова статистика. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>.
28. Полторак А. С. Розвиток страхових ринків як базис забезпечення резильєнтності систем гарантування соціально-економічної безпеки регіонів. «Modern Economics», 2022. № 34. 82-89.
29. Рубан С.О. Майнове страхування: досвід країн Європи. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2020 . № 36. С. 228-236.
30. Система страхування в США. URL: <http://financialcrisis.ru/sistemastrahovaniya-v-ssha>
31. Статистика страхового ринку в Україні. Сайт інформаційного агентства «Форіншурер». URL: <https://forinsurer.com/stat>
32. Стратегія розвитку фінансового розвитку України до 2025. Звіт про реалізацію за 2021 р. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686>
33. Супрун А. Світовий і національний страховий ринок: відмінності та взаємозв'язки. Економічний аналіз. 2019. №11. С. 233—237 52. Тенденції розвитку міжнародного страхового ринку. URL: https://pidruchniki.com/1499031244260/finans/tendentsiyi_rozvitku_mizhnarodnogo_strahovogo_rinku
34. Ситник Н.С., Михайлюк М.В. Загрози та ризики фінансової безпеки страхового ринку України в умовах війни «Young Scientist» No 5 (117)

May, 2023 с. 169-173 URL:
<https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5868/5739>

35. Ткаченко Н.В. Страхування : навч. посіб. К.: Ліра, 2007. 376 с.
36. Януль І.Є., Касьянюк Т. С. Досвід зарубіжних країн у галузі страхування майна. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2017/15.pdf
37. Born P., Bujakowski D. Economic transition and insurance market development: Evidence from post-communist European countries. *The Geneva Risk and Insurance Review*, 2022. P. 1-37.
38. Singhal N., Goyal S. & Singhal T. The relationship between insurance and economic growth in Asian countries: a regional perspective. *Macroeconomics and Finance in Emerging Market Economies*, 2022. No15(3). P. 301-322, DOI:10.1080/17520843.2021.1957599
39. Chvertko L., Vinnytska O., Korniienko T. Inclusive orientation of the development of the insurance market of Ukraine in the conditions of digitalization of the economy. *Strategii și politici de management în economia contemporană* [Resursă electronică]: conf. șt. intern., ediția a 7-a, 9-10 iunie 2022. Chișinău: ASEM, 2022. P. 358-364.
40. Van Eck, N.J., Waltman, L. Bibliometric mapping of the computational intelligence field. *International Journal of Uncertainty, Fuzziness and Knowledge-Based Systems*, 2007. No15(5). P.625-645.